

Formannen har ordet...

Så er vi i gang igjen etter styremøtet. Vi var godt fornøyd med året som har gått. Det viktigste var vel å få nytt tak på kornmagasinet. Nå kan vi slappe av når det kommer ei regnskur. Nytt gulv på kjøkkenet er også med å heve standarden på huset. Men det er en del ting som må gjøres dette året også. Vi må se nærmere på kloakksystemet, da det fra tid til annen er dårlig lukt på kjøkkenet.

Grusen ute på gårdsplassen dras inn på gulvene og forårsaker stor slitasje. Vi må vurdere

å legge et fast dekke på plassen foran inngangen.

Styret har blitt enige om å ta sommerens markvandring til Gjellebekk skanse på Lierskoen, og vi håper på riktig god oppslutning.

I august måned har vi planlagt en fin tur til Eventyrdalen i Eggedal, og vi har vært så heldige å få den mangeårige ordfører Håvard Nymoen som guide på turen.

Turene vil bli avvertet når tiden nærmer seg. Se for øvrig spalten «Hva hender»

Til slutt vil jeg ønske alle medlemmene en god sommer, og ta gjerne kontakt med oss om dere har noe på hjertet.

Ole Rind

Minneord om GUSTAV KIRKERUD

Gustav Kirkerud sovnet stille inn tirsdag 27. januar, vel 89 år gammel. Begravelsen foregikk fra Slemmestad kirke torsdag 5. februar, hvor sogneprest Trond Hylland forrettet. Et vell av blomster prydet kirkerummet, og en nesten fullsatt kirke fulgte ham til hans siste hvilested.

Vi som hadde kontakt med Gustav merket at hans helse sviktet gradvis det siste året. En dag ut på sommeren i fjor ringte han meg og fortalte at han hadde en del gamle papirer som han ba meg om å se på. Jeg besøkte han samme ettermiddag og vi hadde en lang og hyggelig prat. «Jeg kommer ikke til å skrive mer nå» sa Gustav, «du får ta deg av disse papirene». - Den gamle samfunnsengasjerte skribent hadde lagt bort pennen for godt - Men Gustav hadde lenge vært innstilt på å leve et langt liv. «Mannfolk pleier alltid å bli gamle i min familie», husker jeg han en gang sa.

I Røyken historielag har Gustav Kirkerud vært en sentral person. Han kom tidlig med i lagets virke, og var lagets nestformann i årene 1978 - 1985. Da komiteen for gårds- og slekshistorie ble opprettet i 1988, var Gustav en av drivkreftene, og han fortsatte der helt til de siste årene. Han var bl.a. ekspert i tyding av gamle håndskrifter, og mange har nytt godt av

hans store hjelpsomhet på det området. Han var også aktiv i årbokkomiteen gjennom mange år. For ettertiden er det nok særlig hans mange og velskrevne artikler i lagets årbøker og bygdemagasin som vil bli husket av de lokalhistorisk interesserte. Eksempelvis var han eneforfatter av lagets årbok for 1989. Den omhandlet Slemmestads gårdshistorie, og bygde på skriftlige kilder helt tilbake til 1400-tallet. Senere har han beskrevet Nærnesgårdenes historie.

Vi i historielaget vil savne Gustav Kirkerud med sin rolige og beskjedne fremtreden, og vi lyser fred over hans minne.

RØYKEN HISTORIELAGS STYRE

OLE SØNJU

Hva har hendt, og hva hender ?

Dette har hendt :

6. desember For andre året hadde vi stand på Rortunet. Nye medlemmer ble vervet, og salget av årbøker og bygdeboka gikk bra. Vi hadde noen trivelige timer.

11. desember: Julemøte med tradisjonell bevertning. Ragnar Elvehøy kåserte for ca. 35 fremmøtte.

13. desember: Stand Åros Vi vervet mange nye medlemmer, og salget av årbøker og bygdeboka gikk bra også her.

6 – 14. mars: Kulturdagene:
Utstilling på Kornmagasinet 12 og 13 mars : Gamle velbrukte ting ble stilt ut sammen med dagens utgaver av klær, sportsutstyr og kjøkkenredskaper. Utstillingen var også i år et samarbeide mellom RH og Røyken Bygdekvinnelag. Bygdekvinnelaget hadde utstilling 13. mars, hvor temaet var «spisevaner i norske hjem, i går, i dag og i morgen».

18. mars: Årsmøte, se eget kap.

Hva hender i lagets regi?

6.juni Markvandring: Gjellebekk skanse/Lier Historielag

21.aug. Busstur til «Kunstnerdalen» i øvre Buskerud

12.sept Oldtidsmarsjen

14.okt. Medlemsmøte, kåsør Heidi Fossnes

9.des. Julemøte

Andre arrangementer:

24. april Hurumhalvøyas Skatter: Skattejakt på Rortunet kl. 10-18

2. juni Veien Kulturminnepark, Ringerike: Jernalderdag

Ellers i sommer: Et besøk på Hurum HLs bygdesamling på Tronstad gård, Kana er en tur verd!

Se for øvrig kunngjøringer i pressen

RED.

Sommeren 2004 på Blåhella

Blåhella kystsamling åpner sommersesongen søndag 23. mai.

Fjorårets utstilling «Reisen til Amerika» står oppe også i år. Men opplegget er betydelig omarbeidet og utvidet. Så selv om du besøkte utstillingen i fjor så vil du i år finne mye nytt. Forøvrig håper vi i løpet av våren å ha store glassdører på plass, både mot veien og ut mot fjorden.

Åpningstidene for sommersesongen er:

søndag 23. mai

søndag 6. juni

søndag 13. juni

søndag 20. juni

søndag 8. august

søndag 15. august

søndag 22. august

søndag 29. august

søndag 5. september

søndag 12. september

søndag 19. september

søndag 26. september

søndag 3. oktober

Alle dager fra kl. 11.00 til kl.15.00.

Blåhella kystsamling ligger like inntil kyststien mellom Båstø og Åros. Vi selger også kaffe og nystekte vafler, samt lokalhistorisk litteratur.

Velkommen skal du være!

Vennlig hilsen for Blåhella kystsamling

OLE SØNJU

Røyken historielag - styret 2004/ 2005

Verv:	Navn:	Adresse:	Telefon:
Leder:	Ole Rud	Helgeroveien 2	3430 Spikkestad 31284610
Nestleder:	Bjarne Kjos	Bjørkeliveien 8	3430 Spikkestad 31283313
Kasserer:	Arne Trulsvik	Bryggeve. 46A	3470 Slemmestad 31281184
Sekretær:	Anne-K. Andresen	Nyveien 7	3470 Slemmestad 31282303
Styremedl:	Kari Sletner	Bøveien 7	1389 Heggedal 31286185
Varamedl.	Ole Sønju	Krystallveien 37	3478 Nærsnes 31281254
Varamedl:	Berit Jakslund	Aukev. 54	3472 Bødalen 31281893
Varamedl:	Bjørn Fossnes	Utsikten 18	3911 Porsgrunn 35558909

Status:

Medlemstallet

Laget har 642 betalende medlemmer per 31/12-03, en netto økning på 30 personer fra 2002.

Det har vært avholdt 10 styremøter, 1 medlemsmøte, julemøte samt årsmøte i perioden.

Det har vært utgitt 2 Bygdemagasinet og Årbok.

Kornmagasinet.

Kornmagasinet har i løpet av sommeren fått nytt tak.

Elever ved bygglinja på Røyken videregående skole har utført arbeidet. Totale kostnader ble ca. kr 16.800,-.

Kjøkkenet på Kornmagasinet har fått nye dører, samt en del tilleggsutstyr. Kostnadene har vært ca. kr 24.800,-. Også gulvet på kjøkken er lagt nytt i vinter.

Utleie av lokalet går fortsatt meget bra.

Hernestangen

Orientering på årsmøte fra Cato Christoffersen om Hernestangen. Ønskelig med omlegging av driftsformen.

Styret bør bestå av fire lag, Kommunen, Røyken Historielag, Reiseliv og Gjerdal og Hyggen Vel. Legges frem for kommunen for politisk behandling.

Prestegårdslåven

Saken er tydeligvis lagt stille og rolig på is fra OVF.

Bygdeboka

Styringsgruppa har hatt en rekke møter, senest 19. april og 18. mai. Nytt møte er berammet 24. august.

Opprinnelig utløper kontrakttiden med forfatter i august 04, men den er godkjent forlenget til desember 05.

Det samarbeides med Norsk Lokalhistorisk Institutt, og en har søkt bistand med "lay out". Boka vil bli utgitt i 2 bind, det første forhåpentligvis ved årets utgang.

Arbeidet med å skaffe sponsorer pågår for fullt. Historielagets økonomiske forpliktelser er nå ivarettatt ved at kr. 200.000,- er overført til formålet

Gjerdalsangen

melodi: på Hamar med slakt

*Vi ærer vårt hjem og vår grenn med en sang
til glede, til hygge og fest.*

*Det kunne jo hende vi sang den en gang
vi syntes det passet som best.*

*For ordlek og rytme og tonenes klang
kan forme vårt samvær og styre vår gang,
slikt gir resultater
i løpende rater
hvis veien er kroket og lang.*

*Vårt Gjerdal - vi har deg så kjær,
her fjellet og fjorden er nær.
Når vannspeilet vugger i kvellsolens skjær
så vakkert - så vakkert det er.*

*Her lever et folk som vil bygge et hjem
hvor gleden skal vokse og gro.
Vi bærer det sammen, vi fører det frem
i felles fortrosthing og tro.
Vi synger vår sang, og vi rekker vår hånd,
i sorg og i glede vi knytter et bånd,
med takken til alle
det følger jo kallet
at sangen vi synger er sår'.*

Vårt Gjerdal - osv.

*Vårt hus har vi bygget i tillit og tro,
det kostet nok umak og tid,
men alt vi har felles forteller oss jo,
vi har vel fått lønn for vår flid.
I dager og år skal vårt velferdshus stå
med front ut mot fjorden så tindrende blå,
og kalle oss sammen,
til alvor og gammen,
der slekter skal komme og gå.*

Vårt Gjerdal - osv.

Sangen ble skrevet av Einar Vinbæk til åpningen av velhuset Fjordheim i 1958

RED.

Noen fikk en ny dag!

I boka «De trodde på en ny dag» gjengir Erik Dahlin faren, Finn Dahlins, dagbøker fra fangeleiren Stutthof i Polen i årene 1943-45. Bokens undertittel er «Norsk politi i krig, fangenskap og befrielse», og beskriver i detaljer den uhyggelig opplevelser disse karene ble til del.

I listen over de nevnte politifolkene finne vi tre navn vi kjenner igjen:

Rolf Henry Granlund fra Bødalen, politikonstabel i Bergen

Rudolf Fossnes fra Bødalen, politikonstabel i Oslo, og hans svigersønn

Olav Barvik, politifullmektig i Horten

Arrestasjon

Else Barvik forteller om den opprivende opplevelsen det var å se sin far og sin mann bli arrestert av tyskerne, uten å ha gjort annet enn å skjøtte sin jobb i henhold til instruks og sin egen samvittighet.

Den 16. august 1943: Olav, vår datter Grete og jeg var på ferie hos mine foreldre på Fossnes.

Tidlig om morgenen våknet vi ved at det dun-dret på døren, og utenfor sto to tyske soldater og en hird. Gevær ble rettet mot oss, og vi ble vettskremte vitner til at Olav måtte følge med dem.

Mamma sprang til kjøpmann Sletta for å ringe til pappa som var på jobb på Frogner politistasjon, bare for å få vite at Rudolf Fossnes var blitt arrestert av tyskerne kl. 6 om morgenen. Fortvilet dro hun in til Oslo for om mulig å komme i kontakt med Olav og pappa, men ingen kunne gi opplysninger om hvor de hadde blitt sendt.

Fangenskap

Senere fikk vi vite at de begge havnet på Victoria terrasse, samlingsstedet for tyske fanger. Derfra gikk turen til Grini. Vi forsøkte å få besøkstillatelse der, men fikk blankt avslag. Mellom jul og nyttår fikk vi den grusomme meldingen om at de begge rett før jul var sendt med fangeskipet «Donau» til Tyskland.

I den første tiden fikk vi enkelte brev, postet fra «Sonderleier Stutthof, Gedansk i Polen. Vi fikk også anledning til å sende en pakke av og til. I ettertid fikk vi vite at pappa hadde fått jobb på leirens

kjøkken, mens Olav og de fleste andre politifolkene ble sendt på gårdsarbeid. Blokken de bodde i sto i forbindelse med huset der jøder ble gasset i hjel. Likene ble stablet som vedhauger utenfor vinduene.

Mot slutten av krigen hadde vi ingen forbindelse med dem. Det verserte de forferdeligste rykter om politifolk som hadde blitt skutt, men sannheten var at de fleste var i live, men måtte forflyttes etter som russerne rykket frem fra øst. De ble stuert om bord i et fangeskip, men etter en uke ble de satt fri av engelskmennene.

Hjemkomsten

Som en velsignelse dukket «de hvite bussene» opp og tok dem til Sverige. De fleste så ut som beinrangler ved ankomsten dit, og Olav ble holdt igjen der i tre uker for å komme seg litt før hjemreisen. Pappa ble rammet av flekktufus og kom hjem først i midten av juli. Men vi var heldige, tross alt. Av de i alt 270 politimennene var det 13 som ikke kom hjem igjen. 6 mann døde av flekktufus i Sverige.

Ved hjemkomsten til Bødalen ble det gjort stor stas på karene. Det rene 17. mai toget marsjerte inn på gårdstunet på Fossnes med flagg og hurrarop. I spissen gikk Roger Hansen med sitt trekkspill, og det ble servert mye god mat, i den utstrekning slikt kunne skaffes tilveie i de dager.

Roger kan fortelle at da han sto på hagemuren utenfor huset og spilte «Ja, vi elsker», var det knapt et tørt øye i forsamlingen. Dette kan vel for de yngre som ikke opplevde krigens grusomheter fortone seg litt sentimentalt, men for oss kan jeg forsikre at det var dyptgripende og ekte følelser som kom til uttrykk denne sommerdagen i Bødalen.

Ettersom Rolf Granlund kom hjem på et annet tidspunkt, ble samme æresbevisning han til del ved et tilsvarende opptog.

For familiene var det usigelig glede å få sine kjære hjem igjen i god behold, selv om de var bleke og kraftig avmagret. Ikke alle fikk oppleve denne gleden. La oss minnes hva Nordahl Grieg skrev i sangen «17. mai 1940.»

Vi er så få her oppe, hver fallen er bror eller venn... vi har de døde med oss, den dagen vi kommer igjen !

BJØRN FOSSNES

Konstanse

Som 70 åring sitter jeg og blar i ei gammel guttebok jeg mottok på en fødselsdag. På en av de første sidene står: «Til Bjørn på 12 årsdagen fra Konstanse, 18 juni 1945.» Boken het «Pågangsmot» og handler om en 16 års gammel gutt som med ukuelig energi tok ansvaret for å drive slektsgården videre etter farens tidlige død.

Det var typisk for Konstanse å velge ut nettopp ei slik bok i gave til en ung gutt.

Hvem var så Konstanse Dambo Solvang?

Hun var i sannhet ei ekte Bødalskjerring, breiddfull av sundt folkevet og av medfølelse for andre mennesker, og var dessuten velsignet med en utrolig arbeidskapasitet.

Konstanse var datter av Laurits Larsen og Karin Eriksdatter. Hun ble født 16 april 1900 i Lilleberg i Røyken og hadde 8 søsken. Lilleberg var husmannsplass under Skjegstad ??? ,men Laurits begynte etter hvert på fabrikken på Slemmestad. Moren kom fra Värmland i Sverige.

Konstanse giftet seg i 1918 med Oskar Dambo, født 27. februar 1894 og sønn av Konstanse og Martin Johansen Dambo. De fikk fire barn: Else, Aslaug, Magne og Inger. Bygmester Edvard Fossnes bygde på den tiden Solvang til eget bruk, men Lovise ville ikke flytte fra

Fossnes, så eiendommen ble i 1922 solgt til Oskar og Konstanse for kr. 11.000,-.

Konstanse ble valgt inn i kommunestyret og formannskapet første gang i perioden 1952 – 55, gjenvalgt i perioden 1956 – 59 og for perioden 1960 – 63. Dette var i de dager da Thorleif Nilsen og Kristian Sandvold toppet listene for Røyken arbeiderparti som henholdsvis ordfører og varaordfører. Allikevel var det Konstanse på 3. plass som fikk de fleste stemmene, men en kvinne som ordfører var vel nærmest utenkelig på den tid.

Konstanse var blant stifterne av Bødalen

Arbeiderpartis Kvinnelag og hadde i mange år vervet som formann og en stund også sekretær. Hun var formann i Røykens kvinneutvalg fra 1929 til 1939, sekretær i Buskerud fylkes kvinnelag fra 1931 til 1935, og medlem av Røykens forsorgsstyre i 10 år. Videre kan nevnes: formann i barnerådet (barnevernsnemnda) ved dets opprettelse, medlem av Røyken skolestyre fra 1930 og helt frem til 1950 åra, sekretær både i skoletannklinikken og i skolekjøkkennemnda, samt formann i håndarbeidsnemnda, i komiteen for helsestasjonen for mor og barn, husmorvikarnemnda, herredsnemnda for Nasjonalhjelpen og Røyken Husleienemnd. Ellers har hun frekventert bygningsrådet, badenemnda, valgkomiteen, menighetsrådet, helserådet, forhandlingskomiteen, søppelkomiteen, dyrevernsnemnda, og sikker andre utvalg som ikke er registrert. Det var nok allikevel som primus motor for husmorvikarvirksomhet og hjemmesykepleie hun har satt dypest spor etter seg. Konstanse gikk heller ikke av veien for selv å fungere som husmorvikar den første tiden.

Hun talte de svakes sak, og var ikke redd for å fremføre sine synspunkter, verken til prest eller lensmann. Som barn kan jeg huske at hun i naboskapet hadde en ganske spesiell posisjon. Ved fødsler, sykdom og skader, både hos folk og fe, ble Konstanse konsultert. Om hun mente det var nødvendig med medisinsk kompetanse, var det ingen som nølte. Både lege og dyrlege forsto alvoret når Konstanse hadde uttalt seg. Det var betryggende å ha en slik nabo som brydde seg, og som alltid hadde tid for andre.

Fra Kjell Fossnes' artikkel i BM nr. 39 «Minner fra Bødalen», siteres:

Jeg husker med stor glede og takknemlighet vår gode nabokone Konstanse. Hun var velkjent skikkelse i Bødalen, og sikkert langt utenfor, grunnet sitt store politiske og sosiale engasjement. For oss var hun først og fremst en omsorgsfull nabo, og en uvurderlig støtte-spiller når noe stod på. Underlig å tenke tilbake på hvordan hun og min mor, som må ha stått hverandre temmelig fjernt i utgangspunktet så vel kulturelt som politisk, utviklet et varmt og godt naboforhold. Dersom noen hos oss ble syke, og det hendte visst ganske ofte især for mitt vedkommende, var prosedyren som følger: Få tak i Konstanse. Konstanse kom, vurderte tilfellet, og ga råd om hvorvidt lege burde tilkalles. Alltid villig, alltid til tjeneste.

Som nygifte først i 1960 årene hadde vi selvfølgelig ikke telefon. Ventetid på installasjon kunne dreie seg om år, dersom du i det hele tatt kom i betraktning, og hvem hadde råd til slik luksus? Men Konstanse, med hennes mange viktige verv og funksjoner, hadde selvsagt telefon. Den var alltid velvilligst til avbenyttelse. Med høygravid kone, var det trygt å vite at den var tilgjengelig når som helst på døgnet. Nøkkelen ligger der du vet!

Konstanse var en foregangskvinne i mangt. Hun ivret for at mødre med store familier skulle få seg en husmorferie. Dette var nye toner i tiden. At enkelte mannfolk med anelige barneflokker ymtet frem på at: «Mor har ferie støtt hu», stanset ikke den foretaksomme dame. Skarp kunne hun være. Det påstås med krav på pålitelighet at hun som medlem av formannskapet i Røyken, personlig sa seg villig til å fjerne vitale legemsdeler fra en mann som hadde forgått seg mot sin egen datter. Foreslått metode var øks. Forslaget ble nedstemt!

Jeg ser henne for meg nede ved postkassene. Sommer som vinter i kortermet kjole, gjerne i forrykende diskusjon med sin bror, Lars L. De var ikke helt på linje politisk. Gammel ble hun ikke. Det store, varme, engasjerte hjertet ble tidlig utslitt, men vi som fikk kjenne henne glemmer henne aldri.

Det er naturlig å knytte noen betraktninger også om hennes ektemann. Oskar var langt mer tilbaketrukket, men hadde en lun humor, og var en flink forteller av historier og skrøner. Han elsket nøyaktighet og presisjon. Lengden på vedkubbene i skjulet avvek ikke med mange millimeter. Når Oskar, med pipa i munnviken, tente på de første visne grasstråene som tittet fram etter vinteren, visste vi at nå var våren i anmarsj.

Sitat slutt.

Konstanse døde 25. desember 1966 og Oskar 15. januar 1986.

BJØRN FOSSNES

Slektsgranskning

Fra to av våre medlemmer, Liv og Jan O. David- sen, Erteløkka i Asker har vi mottatt et meget hyggelig brev. Fra brevet siteres:

Vi bruker noe av tiden om vinteren til i leite etter slekta, det er jo slik at slektsgranskning ettehverv er blitt den sterkeste voksende hobby.

En spennende aktivitet som sterkt kan anbefales, da for de som ikke allerede er bitt av basillen. Det hadde vært av interesse å få høre om det er flere av Historielagets medlemmer som blar litt i den bakenforliggende slekt, og da kanskje fortrinnsvis fra Røyken.

Kan det være en ide med en fast spalte i Bygdemagasinet, hvor medlemmene kan etterlyse hverandres slektninger og forhistorie? Muligens kan utveksling av kunnskap om den nære forhistorie/familie kunne være av interesse?

Vennlig hilsen Liv og Jan O.

Vi kjøper ideen prompte, og starter her og nå ! Brevet fra Liv og Jan var vedlagt to nydelige, gamle postkort. De skriver om disse:

Vi har vært heldige i fått kjøpt 2 postkort på en brukt- og antikk messe i Vollen. Kortene er fra 1915 og 1917, og adressert til frøken Karen Klemmetsrud. Postkortene som er fra USA og Sverige, er etter det vi kan se fra Karens veninder Ida og Sigrid. Kopi av postkortene følger vedlagt. Er dette noe av interesse?

I tillegg til den trykte teksten på postkortet fra USA datert 16. februar 1915, skriver Sigrid:

«Worthing 15 febr.1915

Kjäre Karen. Jeg må rigtig sige du er god en som ikke har skrevet til mig i hele vinter. Jeg har skrevet til dig mange ganger, men du svarer ikke. Her står alt bra til.

Vi har fuld vinter, men om en par dager saa har vel sneen gaaet igjen, for nu er det saa varmt at en kan gi foruten noget underklær Haaber straks å høre fra dig, mange hilsninger fra Sigrid.

På postkortet fra Sverige datert 23. mai 1917 er det også trykt tekst, men Ida skriver:

«Tack for brevet jag fick herom dagen. Jag får underatta dig att vi har haft en tråkig pingst, annandag pingst hada vi tåka och regn, det var så kallt.

Manga hjärtliga hälsningar från Ida.

Skriv snart igen Karen.»

NORDRE ØLSTAD

AV JØRN JENSEN.

Her skal vi gi noen spredte glimt fra en ganske alminnelig gård i Røyken, med litt bygningshistorie og litt slektshistorie. Opplysningene har jeg i hovedsak fått fra Gunvor Ølstad, som har bodd på gården i 50 år, og fra ulike skriftlige kilder.

Ølstad-gårdene er blant bygdas eldste, trolig ryddet i eldre jernalder, i de første århundrene etter Kristi fødsel. Gårdsnavnets forledd skal komme fra mannsnavnet Olvir. Ølstad ble tidlig delt i flere bruk, som vi ikke skal komme nærmere inn på her. Ved folketellingen i 1801 bor Hans Pedersen og Goro Christophersdatter på den ene av to søndre Ølstad-gårder. Deres slekt kan følges til nordre Ølstad (gnr. 23 bnr.

Jan og Liv skriver videre:

Ved folketellingen i 1900 finner vi Karen på Klemmetsrud, da 6 år gammel, boende blant annet sammen med sin far, enkemann Martin Kristoffersen Klemmetsrud, født i 1846, og som drev gården sammen med sin ugifte bror, Peder Kristoffersen.

Karen hadde søstrene Olga, Martha Emilie og Gina Marie, altså 4 jenter. Foreldrene fikk i hvertfall en' sønn, for Kristoffer Martinsen Klemmetsrud ble født i 1904. (Da senere enn folketellingen av 1900) Kristoffer er far til dagens eier, Martin Klemmetsrud. (navn går i arv)

Det er en egen historie at Karen Klemmetsrud også er et fjernt familiemedlem av Liv, og da er det veldig oppmuntrende for oss i finne fram til noe konkret om vår egen forhistorie.

(brev slutt)

Er det andre som har ting av interesse, eller ønsker å grave etter sine aner, så la oss høre fra dere. Historielaget har flere medlemmer som kan mye om slektsforskning.

RED.

Tips:

Komiteen for Slekts og gårdshistorie har «oversatt» en god del av Røykens gamle kirkebøker. Noen av disse er å finne på www.digitallarkivet.no

RED.

1) og søndre Ølstad (gnr. 24 bnr. 3) i dag. Hans og Goros sønn Peder Hansen er 6 år i 1801. Han finner vi igjen som føderådsmann på den ene av de fire søndre Ølstad-gårdene i 1865. Her bor også sønnen Karl Pedersen, enkemann på 30 år, og husholdersken Karoline Eriksen (22 år). Både Karl og broren Hans Pedersen er omtalt som gårdbrukere og sjøleiere, trolig på hver sin del av gården. Hans er 38 år og ugift, og bor sammen med bl.a. husholdersken Grete Olsen på 29 år. Ti år seinere har det skjedd giftermål for begge brødrene. Karl og Karoline er blitt gift og har flere barn, og Hans og Grete er også gift. I 1875 kommer det fram at den nå 80 år gamle Peder Hansen fortsatt er eier av gården, og «Bor afvekslende 14 Dage hos hver af sine to Sønner». Han lar gården bruke av sønnene mot at de svarer avgifter og forsørger ham. Hans leier hus til seg og familien i en nærliggende hovedbygning.

I 1900 er det Karls sønn fra første ekteskap Paul Karlsen som har overtatt den delen av

gården som nå kalles nordre Ølstad. Paul var født i 1861, kona (og tremenningen) Julie Kathinka var født 1865 i Drammen, av foreldre Karl Nilsen fra Liverud og Maren Andersen fra Åserud. Paul og Julie fikk i alt 9 barn: Margrethe utvandret til Amerika, Alf overtok gården, Karen ble gift med byggmester Jens Dagslet, Oskar drev butikk ved Guibekken på Heggedal, Jørgen ble gift med Marie Bjørnstad fra Grette, de drev butikk i Bødalen, Signe ble gift med Elling Graff i Røyken sentrum, Arthur døde ung etter å ha vært gift i ett år, Olga ble gift med Lars Larsen fra Bødalen og Erling ble gift med Marta fra Olden i Nordfjord.

Den eldste sønnen, Alf Karsten, overtok altså gården. Han ble gift med Marie Tangstad fra Trøndelag, som var jordmor i Røyken i mer enn 40 år. Deres yngste sønn Dagfinn overtok gården i 1961, i dag er det hans enke Gunvor, født Flater, som er eier.

Mye av Røykens eldre bebyggelse ble skiftet ut i løpet av 1900-tallet. Det gamle våningshuset på nordre Ølstad er heller ikke bevart. Ifølge «Norske Gardsbruk» var det bygd i 1770. Det var oppført i tømmer og kledd med en grov tømmermannspanel. Huset hadde midtkammerplan, med gang midt på frontveggen innenfor en tofløyet dør med glass. Bak gangen var det kammers, dette rommet ble seinere brukt som spiskammers. I folketellingen fra 1900 bodde den ugifte syersken Elen Eriksen i kammerset. Til venstre for gangen var

Det gamle våningshuset på nordre Ølstad fotografert rundt 1905. Her ser vi Paul og Julie Ølstad og 8 av 9 av deres barn: Margrete (f. 1886), Alf (f. 1887), Karen (f. 1890), Oskar (f. 1892), Jørgen (f. 1894), Signe (f. 1898), Arthur (f. 1900), Olga (f. 1902).

det ei stue i hele husets bredde, til høyre ei stue ut mot tunet og kjøkken bak. Det er ikke umulig at huset en gang i løpet av 1800-tallet var blitt forlenget, mest sannsynlig er det at storstua er blitt bygd til.

Det gamle våningshuset ble revet ett års tid etter at det nye sto ferdig i 1950.

Kilder:

Folketellinger fra 1801, 1865, 1875 og 1900.

«Norske Gardsbruk» 1948.

«Ølstadslekten» av Ragnar Ølstad.

Opplysninger fra Gunvor Ølstad og Jan Ølstad.

Dette bildet fra nordre Ølstad fra 1917 viser en stor del av familien. Bak f.v. Oskar, Alf og Arthur Ølstad, Jens Dagslet, Jørgen Ølstad. I midten f.v. Johanne (g.m. Oskar) med Hjørdis på fanget, Marie (g.m. Alf) med Astrid på fanget, Julie (g.m. Paul), Maren Holmen (Julies mor) med et ukjent barn på fanget, Paul Ølstad, Karen Dagslet med Jenny på fanget, Marie (Maja) (g.m. Jørgen) med Tordis på fanget. Foran f.v. Olga og Erling Ølstad. Begge bilder er lånt ut av Gunvor Ølstad.

Sang til ordfører Leira

i anledning av hans 20 års jubileum

Ved en ryddeaksjon i herredsgartner Arne Brastads etterlatenskaper, dukket det opp en folder, trykket på rødt papir ved Fremtidens trykkeri i Drammen anno 1934.

*Mot i brystet, vett i panna, stå i ben og armer,
ryggen rak og blikket fritt, ja det er bra.
Dette har bestandig vært ordfører Leiras vaner,
derfor er han blitt til det han er i dag.
Lærer først han blev, det har han holdt på med,
og du kan vel se han liker det.
Siden blev han klokke, og kom hit til Kirkebygden,
slik en kar det er vel godt for oss å ha.*

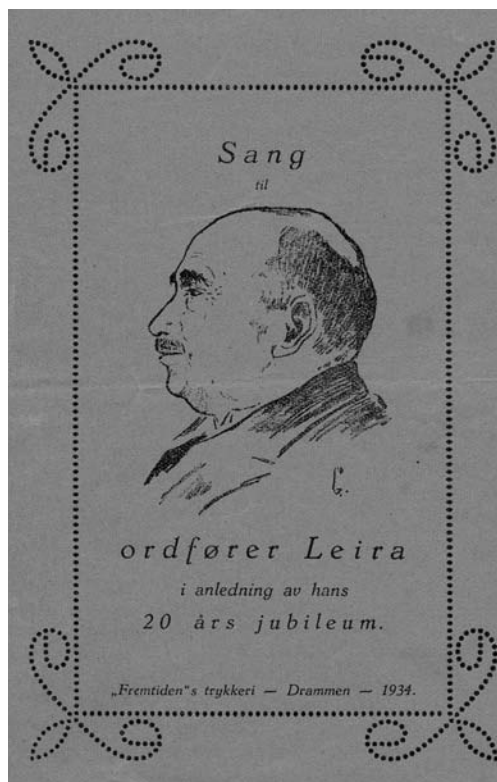
*Høsten nitten hundre og ti blev han valgt til
herredsstyret.
siden har han vært der da, og det er bra.
Han ble valgt til ordfører i nitten hundre og
fjorten,
og derfor har han sitt jubile i dag.
Det en flink mann er, intet mudder der,
han har vist han er av rette slag.
Mye strev, ja, men av strev skal fremtidskrefter
vokse,
derfor er der alvor i hans strev i dag.*

*Nu i kveld vi alle skal vårt beste medlem hedre,
ingen her blir lei sig om vi kaller`n det.
Ingen her kan si at han har gjort noe som er bedre,
Leira er vår beste mann vi alle vet.
Han er kjekk og grei, aldri sur og lei,
oss han kjemper for i fullt alvor.
Et HURRA vi stemmer i for vår ordfører «Leira,»
slike gutter vil arbeiderparti` ha !*

Da det sikkert er mange som ikke har BM nr. 7 fra 1987 for hånden, og således ikke kan lese artikkelen «De satte spor» om Jon Leira og Thorleif Nilsen, siteres:

«Leira var født i Hjørundfjord i 1870 og kom til Røyken som lærer på Frydenlund skole i 1899. I 1923 flyttet han til Kirkebygda skole og ble i tillegg til lærergjerningen også kirkesanger.

Allerede i 1911 ble han valgt inn i herredsstyret i Røyken, og fra 1914 var han ord-

fører i bygda. Dette ble innledningen til en lang og stabil periode rent partipolitisk. Leira fortsatte som ordfører helt fram til 1940. Da inntok fremmede herrer landet og Leira ble erstattet av andre. Årene 1914-1940 ble vanskelige på mange måter. Den første verdenskrig brøt ut, omtrent samtidig som Leira overtok. Den skapte dyrtid og påfølgende depresjon og stor arbeidsledighet. Men likevel ble mange og store oppgaver løst i Leiras ordførertid. Byggingen av det kommunale elektrisitetssverket var en. Høsten 1919 ble strømmen satt på for de første.

Forøvrig nevner vi bygging av syke- og aldershjem, sykepleie, skoler, lærerboliger og folkeboksamlinger.

Leira kom også tilbake i ordførerstolen en kort tid etter fredsslutningen i 1945. En tid satt han også på stortinget.»

sitat slutt

RED.

Maleren Sverre A. Hennum

I 1987 – 100 års dagen for maleren Sverre A. Hennums fødsel utga Røyken Kunstforetning en katalog om Røykenmaleren i forbindelse med sitt 10-års jubileum. I tillegg ble det arrangert en utstilling av kunstnerens bilder. Katalogen rommer ca 150 bilder. Hennum hadde en stor produksjon. Røyken Kunstforetning v/Elin Fiske Lyngø nedla mye arbeid i forbindelse med studiet av maleren gjennom tidene, og har dessuten utarbeidet et lysbildeforedrag. Utstillingen fant sted i Kommunestyresalen, som en tilfældighet var dette i 150 års jubileet for Røyken Kommune.

Røyken bygd kan med rette være stolt av å ha maleren Sverre Hennum, som tilbrakte store deler av livet her i Røyken. Allerede i 1911 debuterte han på Høstutstillingen. Han var født i Oslo, men hadde slekt på morsiden i Lier, så han var sikkert ikke ukjent med Røyken bygd. I 1931 kjøpte han eiendommen «Stuer» nær Røyken Kirke og Kjekstad gård og bodde her i alt 36 år, 1931-1967. Han hadde god kontakt med Kjekstad-familien og har blant annet malt Kjekstad-barna, samt andre portretter av familien. Dessuten har han malt en rekke landskaper i Kjekstad-marka.

Hennum var først elev ved Statens Håndverks- og Kunstindustri-skole, men dro senere til Paris i 1913 til Academie Julian. Under Paris-oppholdet ble han sterkt påvirket av impresjonistene, særlig Monet. Bl.a. har han et maleri signert Paris 1915 som tilhører Kjekstad gård og som han kaller «Hjemlængsel».

Hennum ble senere også påvirket av ekspresjonismen (Munch).

Tilbake i Norge i 1916 studerte han ved Statens Kunstakademi under ledelse av bl.a. Christian Krohg. Han utviklet seg mer og mer mot naturalismen. Han malte svært naturtro og var dyktig både i landskap og portrett. Særlig som portrettmaler har han gjort seg bemerket.

Han har malt en rekke bilder med motiv fra Røyken. Og østlandet for øvrig, og var meget produktiv. Det bør i denne sammenheng nevnes at Hennum har utarbeidet motivet til kommunevåpenet for Røyken Kommune.

De fleste av hans arbeider er i dag i privat eie, men utenfor kommunestyresalen i Røyken Rådhus kan man se og nyte det vakre bildet

«Morgen ved Svartvann». En del bymotiver ble det, bl.a. «Drammensbroen», men det var nok særlig bygde-motiver som opptok han mest. Sverre Hennum var glad i vår bygd og landskapet heromkring og dette har i stor utrekning satt preg på hele hans produksjon.

Som nevnt fjernet han seg med årene fra impresjonismen med dens sølvgrå, rosa og lilla toner og skal selv ha uttrykt «Jeg er naturalist bare» og «grønt er den fargen som gir størst utfordringer». Det er imidlertid ikke fargene en blir mest opptatt av i kunsten hans, selv om fargekomposisjonen er viktig. Det er tegningene som imponerer og det vises tydelig i de mange portrettene hans. For ham var det viktig å kunne de praktiske ting, håndverket. I denne forbindelse bør jo også nevnes at Hennum var en dyktig fiolin- og cello-bygger, så han hadde mange evner, med andre ord han kunne «spille på mange strenger». En del av hans instrumenter ble senere forært til Oslo Musikerforening.

Sverre Hennum døde i 1967 – 80 år gammel, men for oss vil han leve videre i og gjennom alle de uttrykksfulle og fine bildene han har skapt.

KARI SLETNER

Noen eksemplarer av Kunstforetningens katalog fra 1987 finnes på Kornmagasinet.

RED.

Ølstad vannverk

Ølstad vannverk ble stiftet og anlagt i 1927 med Igletern som vannkilde. Det var Røyken Kommune som var hovedinteressent i prosjektet, i den hensikt å skaffe vann til Ølstad skole.

Igletern ligger oppe i Villingstadåsen, ikke langt fra den gamle bygdeborgen på Tjuvkollen, i luftlinje ca 2 km fra Ølstad.

Tjernet ligger i et myrområde og er delt i to, Øvre og Nedre Igletern. Disse er knyttet sammen med en bekk, og utløpet er tatt ut i nordvestre enda av nedre tjern, ved en flere meter høy steindemming. Herfra renner vannet i en bekk nordover til en brønn et stykke ned i lia. Denne ble kalt Ølstadbrønn, eller «Ørstabrønn» på lokal dialekt, og er i dag en støpt brønn.

Det ble gravd grøft fra denne brønnen, og lagt ned en 2" ledning fram til skolen. Ledningen krysset veien der du i dag finner avkjøringen til Foss Hagesenter. Gravingen av den nesten 1,5 km lange grøften ble trolig utført av Otto Tollefsen, og selvfølgelig med handmakt. Johan Solli og Nils Ski er også nevnt i denne forbindelse. I alle fall et imponerende stykke arbeid. Det sies at én mann greide 40 meter om dagen, og at det ble betalt 40 øre/m.

Foruten Ølstad skole ble Johs. P. Holte, Martinus Kristiansen, Alf Ølstad og Harald Haug tilknyttet ledningen. Senere, sannsynligvis i 1931, ble Arne Brastad også gitt tillatelse til påkobling. I 40-åra fikk Sverre Foss tillatelse til å ta vann fra dette anlegget. Ledningen var nok underdimensjonert, noe som førte til at Brastad måtte passe på å tappe vann før gårdene begynte å vanne buskapen.

I 1955 ble Einar Ølstad tilkoblet, og samme år ble vannforsyningen fra Igletern kuttet ut, og brukerne tilkoblet Røyken kommunale vannverk. Foss overtok nå den gamle ledningen og vannkilden.

Etter forespørsel fra Bernt Haug vedtok Røyken Formannskap 30. august 1977 at kommunens

vannrettigheter fra Igletern skulle frafalles. Reservoiret ble ønsket benyttet til vanning av jordbruksseiendom.

Vanna ligger på dele mellom Haug og Foss gårdene. Foss ble tilkjent vannretten, og Igletern forsyner i dag Foss hagesenter med vann. Beliggenheten på ca 40 meter over gårdens nivå, gir imidlertid ikke stort nok trykk til vanning med spredere.

Det gikk med en del dugnadstimer for å holde bekk og brønn i orden. Arne Brastad fortalte meg at det var en masse frosk der oppe, og at froskelår stekt på spidd var den herligeste delikatesse. Andre kan i dag bekrefte at dette ikke var noen røverhistorie.

Vannkvalitet

Arne Kristian Haug var med da ledningssystemet i 1955 ble knytte til det kommunale vannverk. Han forteller at rørene den gang var helt blanke og fine innvendig. Han fikk i høst oppdraget med å skifte ut de siste rørene som ble lagt ned i 1927. Etter 50 år med vann fra det kommunale vannverk var rørene så godt som grodd igjen, og så flortynne at de brast ved den minste berøring. Kanskje ikke å undre seg over, etter å ha forsynt Ølstad med vann i 76 år. Arne kan også, etter å ha gravet over jordet med moderne gravemaskin, slå fast at arbeidet med å handgrave i den steinharde leira ikke kan ha vært noen jobb for sveklinger. Han husker at han som guttunge hadde jobb med å dra slipestein for Otto Tollefsen da Otto hadde et oppdrag med graving av dreneringsgrøfter på Haug. Det var en betingelse at spaden var slipt skarp som en knivsegg for å kunne trenge ned i leira.

Hans Petter Foss kan fortelle at vannet fra Igletern enda brukes til husholdning på Villingstad, og at det har en meget høy kvalitet.

Årsmøte Røyken Historielag

18. Mars 2004

Dagsorden

Åpning

Valg av møteleder

Godkjennelse av dagsorden

Årsberetning

Regnskap 2003/2004. Budsjet 2004/2005

Eventuelle lovendringer

Fastsettelse av kontingent

Innkomne forslag

Valg

1 Åpning

V/formannen

2 Valg av møteleder

Ole Rud ble valgt

3 Godkjennelse av dagsorden

Godkjent

4 Årsberetning

A.K.Andresen leste årsberetningen. Årsberetningen godkjent

5 Regnskap 2003-2004.

Arne Trulsvik gjennomgikk regnskapet for 2003-2004.

Regnskap 2003-2004.

Inntekt: 282.291. Utgift: 204.694. Disponibelt etter avsetning Bygdebok kr 182.888,-.

Forslag fra styret ved regnskapsbehandlingen:

Kr 50.000 av årets overskudd overføres fond for ny bygdebok. Fondet vil da være på 200.000 og vår del av finansieringen fullført. Godkjent.

Noe av årsaken til fjorårets overskudd skyldes innbetaling av kontingent for 2004, som er bokført i desember.

Budsjet 2004-2005.

Inntekt: 245.000. Utgift: 167.500.

Forslag: Medlemskontingenten settes til kr 60.000 for 2004. Godkjent.

6 Eventuelle lovendringer.

Ingen

7 Fastsettelse av kontingent for 2005.

Opprettholder kontingent på kr 200,-. Godkjent.

8 Innkomne forslag.

Ingen

9 Valg.

Cato gjennomgikk valgkomiteens innstilling.

Innstillingen ble godkjent.

10 Eventuelt.

Orientering fra Cato om Hernestangen. Ønskelig med omlegging av driftsformen .

Styret bør bestå av fire lag, Kommunen, Røyken Historielag, Reiseliv og Gjerdal og Hyggen Vel.

Legges frem for kommunen for politisk behandling.

Årsmøtet slutt kl. 19.45.

Etter årsmøtet ble det servert kaffe og vafler.

Terje Martinsen holdt et interessant foredrag om fremdriften av Bygdeboka. Et stort materiale er innsamlet og det bør utgis 2 bøker.

Anne-Kirsti

Ref.

Rettinger

I BM nr. 44 har det i artikkelen «Fabrikken ved Åroselva» sneket seg inn et par unøyaktigheter.

Kjell Hansen jobbet på keramikkfabrikken etter krigen, mens hans eldre bror, Thomas Hansen, var ansatt på trevarefabrikken ved de tider.

Innstilling fra valgkomiteen

Styret

Ole Rud	formann	gjenvalg
Bjarne Kjos	nestformann	ikke på valg
Arne Trulsvik	kasserer	gjenvalg
Anne-Kirsti Andresen	sekretær	gjenvalg
Kari Sletner	styremedlem	ny/gj.valg
Ole Sønju	varamedlem	gjenvalg
Bjørn Fossnes	varamedlem	gjenvalg
Berit Jakslund	varamedlem	ny

Utgår

Harald Røed

Kari Sletner

Arrangementskomiteen:

Kari Sønju	leder	gjenvalg
Solveig Ingebretsen		gjenvalg
Gerd Fossnes		gjenvalg
Aslaug Hegg		gjenvalg
Randi Johansen		gjenvalg
Anne Berit Hella		ny

Kari Hovind

Museumskomiteen

Frøydís Christoffersen	leder	gjenvalg
Knut Stensdal		gjenvalg
Kari Stensdal		gjenvalg
Olaf Skryseth		gjenvalg
Kjell Kjos		gjenvalg
Ivar Hov		gjenvalg
Bjørn Bjørnstad		gjenvalg
Kjell Jørgensen		gjenvalg

Bygdemagasinet

Bjørn Fossnes	redaktør	gjenvalg
Jan Lien		gjenvalg
Kjell Fossnes		gjenvalg
Liv Turid Sognebro		gjenvalg
Kjell Jørgensen		gjenvalg

Slekts-og gårdshistorie

Odd Arne Svendsrud	leder	gjenvalg
Asbjørn Westermann		gjenvalg
Jan Helness		gjenvalg
Jorun Dambo		gjenvalg
Arne Myhrvang		gjenvalg

Liv Turid Sognebro

Årbokkomiteen

Per Olav Berg	leder	gjenvalg
Terje Martinsen		gjenvalg
Jørn Jensen		gjenvalg
Kjartan Fønsteli		gjenvalg

Representant til driftsstyret Hernestangen

Cato Christoffersen	leder	gjenvalg
---------------------	-------	----------

Revisorer:

Tom Sletner
Martin Aasgaard

ikke på valg
ny

Thor A. Johansen

Valgkomiteen:

Harald Melvold
Cato Christoffersen
Asbjørn Westermann

gjenvalg
gjenvalg
gjenvalg

Komiteer / grupper valgt av styret

Vedlikehold av Kyststien

Harald Tvedten
Erling Gabrielsen
Magne Ski
Harald Lillelien
Gunnar Graff
Ole Sønju

Vedlikehold av Oldtidsveien

Ole Rud
Bjarne Kjos
Martin Aasgaard
Jan Bjerknes
Bjørn Bjørnstad

Byggeskikkbok-komiteen

Jørn Jensen
Ragnar Rørvik
Inger Drengsrud Førde
Jan Ølstad
Harald Melvold
Harald Røed
Kristian Halvorsen

Styringsgruppe for ny bygdebok

Bjarne Kjos og Bjørn Fossnes

Redaksjonskomiteen

Bjarne Kjos, Bjørn Fossnes, Ole
Sønju og Erik Fønsteli.

Anne-Kirsti

REGNSKAP FOR RØYKEN HISTORIELAG - 2003		
Balanse:	Året 2003	Året 2002
Kasse	kr 5 656,48	kr 2 192,98
Bank	kr 323 339,07	kr 249 565,80
Postgiro	kr 3 893,35	kr 3 533,37
Utestående Fordringer	kr -	kr -
SUM EIENDELER	kr 332 888,90	kr 255 292,15
Egenkapital Historielaget	kr 182 888,90	kr 196 967,15
Fondsavsetning ny bygdebok	kr 150 000,00	kr 58 325,00
Oldtidsveien	kr -	
Sum egenkapital og gjeld	kr 332 888,90	kr 255 292,15
Røyken Historielag		
Arne Trulsvik		
Kasserer		
Regnskapet revidert og funnet i orden	Røyken den:	
Tom Sletner Revisor		

Regnskap 2003 /Budsjett for 2004			
Inntekter:		Regnskap 2003	Budsjett 2004
Medlems kontigent		kr 142 975,00	kr 120 000,00
Salg Røykenboka		kr 11 670,00	kr 10 000,00
Salg Årbøker		kr 18 642,50	kr 15 000,00
Møter og tilstelninger (loddssalg etc.)		kr 2 462,50	kr 2 000,00
Salg Bygdemagasinet		kr 400,00	kr -
Driftstilskudd fra Røyken kommune		kr 17 250,00	kr 12 000,00
Husleie Kornmagasinet		kr 63 585,00	kr 65 000,00
Julemesse Hernestangen		kr 719,00	kr -
Inntekter oldtidsmarsjen		kr 4 370,00	kr 4 000,00
Salg av bilde + "40 turer"		kr 1 500,00	kr 1 500,00
Renteinntekter		kr 5 717,45	kr 2 500,00
Vedlikehold Kyststi/Oldtidsvei Honorar		kr 13 000,00	kr 13 000,00
Sum inntekter		kr 282 291,45	kr 245 000,00
Utgifter			
Kjøp av bilde + 2 Røykenmotiv i ramme		kr 900,00	
Årbøker		kr 19 100,00	kr 22 000,00
Bygdesamling		kr 1 103,00	kr 5 000,00
Bygdemagasinet		kr 14 584,00	kr 18 000,00
Møter og tilstelninger		kr 3 543,90	kr 4 000,00
Annonseutgifter		kr 5 530,40	kr 5 500,00
Portoutgifter		kr 7 273,50	kr 9 000,00
Diverse Utgifter		kr 6 014,00	kr 5 000,00
KM påkostninger		kr 47 129,69	kr 10 000,00
KM utarbeider inkl. brøyting		kr 3 100,00	kr 3 000,00
KM diverse vedlikehold		kr 9 423,08	kr 10 000,00
KM rekvisita		kr 697,10	kr 1 000,00
KM forsikring		kr 9 561,00	kr 10 000,00
KM elektrisitet		kr 36 888,50	kr 20 000,00
KM telefon		kr 2 242,26	kr 2 500,00
KM komm. Utgifter + Renovasjon		kr 8 519,50	kr 9 000,00
KM brannalarm - årsavgift		kr 4 631,50	kr 5 000,00
KM renhold		kr 13 000,00	kr 14 000,00
Diverse kontingenter		kr 2 198,00	kr 2 500,00
Utgifter i forb. Med utleie av kornmagasinet		kr 2 770,00	kr 3 000,00
Byggeskikkbok Røyken		kr 3 385,50	kr 6 000,00
Utgifter Oldtidsmarsjen		kr 2 769,77	kr 3 000,00
Nannestad Husflidslag (Bøker i pose)		kr 330,00	
SUM UTGIFTER		kr 204 694,70	kr 167 500,00
Overskudd / Underskudd		kr 77 596,75	kr 77 500,00
Inngående egenkapital		kr 255 292,15	kr 332 888,90
Årets overskudd / underskudd		kr 77 596,75	kr 77 500,00
Avsatt til ny Bygdebok, brukt til nytt opplag av Røykenboka		kr 150 000,00	kr -200 000,00
Disponibelt pr. 31.12.2004 (2003)		kr 182 888,90	kr 210 388,90

Vandring på kyststien i Røyken

Innledning

I de senere år er det tilrettelagt og merket en rekke kyststier langs kysten vår. I vårt nærområde finnes en sammenhengende kyststi fra Holmen i Asker, gjennom Røyken, til det gamle fergeleiet i Storsand i Hurum. Totalt er dette en strekning på omkring 4 mil. Offisiell åpning fant sted sommeren 1995. Røyken og Hurum samarbeidet om innvielsen. Fra hver kommune ble det arrangert guidet vandring til Skogsborg ved kommunegrensen. Der fant den formelle innvielse sted, med bl.a. taler av ordførerne. Varaordfører Sigmund Hole representerte Røyken. Det var meget stor oppslutning om arrangementet i et fint sommervær.

Det er inngått 10-årige avtaler med de aktuelle grunneiere i Røyken om rett til merking av stien. Det tas sikte på fornyelse av disse avtalene i løpet av dette året. Kulturretaten i Røyken kommune har hovedansvaret for vedlikehold m.v. av stien gjennom Røyken. Men selve vedlikeholdsarbeidet er satt bort til Røyken historielag. Arbeidet skjer på dugnad og bringer en del kroner i lagskassa.

Vi vandrer fra Asker til Hurum

Fra kommunedelet nede ved fjorden følger kyststien veien Bjerkåsholmen et lite stykke, videre Eternitveien frem til riksvei 165, Slemmestadveien. Nede i bukta ved Tåje er det en fin badeplass. Fjellgrunnen i dette området er dannet for noe omkring 550 millioner år siden og er lett å beskue i fjellskjæringene. For spesielt interesserte viser vi til en geologifolder «Tur nr. 1, Slemmestad-Djuptrekkodden.» som kan kjøpes på biblioteket. Geologiske severdigheter langs kyststien er skiltet. Ved Eternitveien lå tidligere eternitfabrikken som produserte vegg- og takplater. I dag finner vi bl.a. en stor bedrift som produserer betongtakstein langs denne veien. Kyststien fortsetter sydover på gang- og sykkelvei parallelt med Slemmestadveien.

Den store, røde teglsteinsbygningen inntil gangveien het fra gammelt 3-er boligen. Dette fordi den var sementfabrikkens 3. arbeiderbolig. I dag er den gjort om til selveierleiligheter.

Rett over veien for Statoilstasjonen er det i dag oppstillingsplass for busser. På det samme området tok man ut leire til bruk i sementfabrikkens teglverk fra omkring 1880. (I mange år SIF's fotballbane) Nå svinger vi til venstre inn på Vaterlandsveien som vi skal følge til det gamle sentrum i Slemmestad. Her har vi først Heimannsåsen på høyre side. På venstre side ser vi det gamle sementfabrikkområdet og portvakta.

En rekke slike tavler med kyststikart var på plass til åpningen i 1995

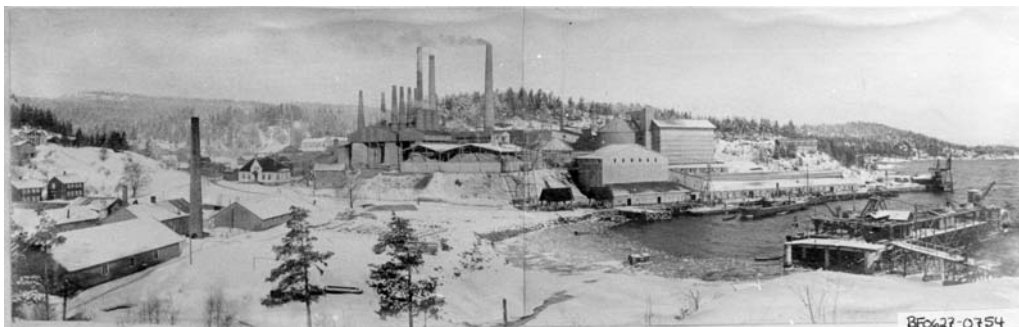
Sementproduksjonen i Slemmestad startet ca. 1880 og ble nedlagt i 1990. I dag er det bare et distribusjonsanlegg for sement tilbake av den opprinnelige virksomheten.

Deretter passerer vi den tidligere sekkefabrikken på venstre side. Denne bygningen rommer bl.a. bibliotek (med inngang fra sjøsiden), sementmuseum og geologisenter. På hjørnet mot torget finner vi i dag en eiendomsmegler. Dette var i sin tid inngangen til badet for bedriftens mange ansatte. Ved torget er det offentlig parkeringsplass.

Fra torget fortsetter vi sydover, forlater bilveiene for en stund, og vi har en del bratte og ulevelde partier foran oss. Først må vi opp ei trapp. Et stykke fremme har vi en stor stein på venstre side like inntil stien, Løvesteinen blir den kalt. Det blir fortalt at fabrikkarbeidere på vei hjem etter endt arbeidsdag pleide hvile seg mot denne steinen. På toppen av Kirkerudfjellet finner vi en spesiell kyststibenk, og her er glimrende utsikt både utover og innover fjorden. Det heter seg at man i klarvær kan skimte klokken i tårnet i Oslo rådhus herfra. Benken er forøvrig en gave i forbindelse med åpningen av kyststien i 1995. Bakenfor ser vi litt av bebyggelsen på Kirkerud. Kirkerud er utskilt fra gården Morberg, og ble selveierbruk i 1825. Videre passerer kyststien i nedkant av den eldgamle frukthagen på Kirkerud. Snart skimter vi villabebyggelsen på Berger oppe til høyere. Nå går det bratt nedover mot Grundvikområdet. Vel nede bakkene anbefaler vi en liten avstikker til venstre fra kyststien og kommer ut på en langstrakt odde som heter Hiken. Men før vi er kommet så langt passerer vi demningen til en uttappet isdam fra omkring 1860 tilhørende Morberg gård. Fra spissen på odden følger vi strandkanten på sydsiden frem til bunnen av Grundvikbukta, og vi er tilbake på kyststien.

Geologien i dette området er spesiell. For interesserte viser vi til geologifolder «Tur nr. 2 Slemmestad – Nærnes», som kan kjøpes i biblioteket. Her i Grundvik var det en betydelig skipsbygging fra 1840-tallet og noe ut på 1900-tallet. Christoffer Morberg, eier av Morberg gård, drev virksomheten fra starten. Bl.a. ble emigrantskuta, barken Hulda, sjøsatt her i 1868. Den gikk sin første tur med emigranter fra Christiania til Nord-Amerika våren 1869. 150 mennesker var det ombord. Kyststien fortsetter på ei steinfylld strandkanten og passerer svært nær noen hytter og et bolighus, før vi kommer inn på Grundvikveien. Dette er en svært smal, privat bilvei som munner ut i Sundbyveien noe lenger mot syd. Vi følger veien som går kloss i strandkanten med bebyggelsen tett inntil. Fortsatt ligger noen fiskebåter fortøyd ved bryggene. Her har fiskere holdt til i generasjoner. Morbergholmen med noen få hytter ligger bare et par steinkast fra fastlandet.

Der kyststien forlater strandkanten har vi en båtslipp/havn på venstre side. Her lå det lille småbruket Nordstranda på 1800-tallet. Når vi nå forlater bilveien forlater vi også eiendommen Morberg og kommer inn på Nordre Nærnes. Her går vi på toppen av en demning for en liten isdam. Av en eller annen grunn har denne ikke fått noe navn. Vi har den dyrkede jorda til Nordre Nærnes på høyere side, og vi ser gårdsbebyggelsen oppe på høyden. På venstre side ser vi et kjempestort oppmurt platå. Der ble isen fra Schwartzdammen lagret for utskipping. Isen ble transportert i ei isrenne fra dammen, over veien og ned til lagerplassen. Når så seilskutene kom for å laste, ble isen transportert i en annen isrenne fra lagerplassen direkte ombord i båtens lasterum. Bare noen meter lenger fremme er vi helt nede i strandkanten, og snart kommer vi inn på eiendom-

Sementfabrikken omkring forrige århundreskifte

men Søndre Nærnes. Ytterst på odden lå et bolighus som ble kalt Odden. Det brant ned en gang på første halvdel av 1900-tallet og nå er bare grunnmuren og noen syrinbusker tilbake. Røyken seilforening har nylig etablert seg på østsiden av odden. I dag leier Røyken kommune hele strandområdet inne i bukta og opp til Sundbyveien av familieaktieselskapet Søndre Nærnes. Nærnesbukta var senteret for iseksport fra Røyken fra ca. 1850 og 100 år fremover. Kjempestore isstabler lå tett i tett langs stranda. Isen ble skåret på Bårsrudtjernet og på de mange kunstige isdammene. Props og annet trevirke, samt gatestein, ble også skipet herfra. Et teglverk fantes også - og senere fotballslette-. Vi ser fint over til østsiden av bukta hvor Promhavn slip fortsatt holder gamle trebåtbyggertradisjoner i hevd.

Kyststien krysser Sundbyveien ved «Spisebrakka», en rødmalt bygning som var isarbeidernes spiserum og verksted. Rett syd for «Spisebrakka» ligger to store kunstige isdammer, Nydammene. De ble bygget av iseksportør Thorvald Baarsrud en gang på slutten av 1800-tallet. For de som måtte ønske å avslutte eller starte vandringen her, nevner vi at det er en liten kommunal parkeringsplass ved bussholdeplassen på nordsiden av Sund-

byveien. Vender vi blikket mot syd ser vi bebyggelsen på gårdsbruket Søndre Nærnes. Kyststien følger gang- og sykkelveien parallelt med Sundbyveien østover til dagligvarebutikken. Her kan vi velge å krysse Sundbyveien og følge en vei som heter Nærnestangen. Den fører oss rundt selve tangen og tilbake til butikken.

På 1880-tallet var Nærnestangen Røykens største tettsted hva befolkning angikk. Hvis vi velger å gå denne rundturen fra venstre mot høyere, merker vi oss først en kjempestor steinblokk som ligger nærmest på vippen, delvis over selve veibanen. Den kalles «Nærnessteinen». Ifølge et gammelt sagn skal den en eller annen gang falle i hodet på en kvinne som mannen hennes ønsket livet av. Noen meter lenger fremme stikker veistumpen «Saltbutangen» av til venstre. Navnet minner oss om at det her nede har stått en saltbu/saltkokeri en gang i tiden. Forøvrig er det en sjarmerende gammel bebyggelse både ute på Nærnestangen og ellers i Nærnes. Fortsatt har mange eldre bolighus sidebygninger. Dette har sammenheng med at man i tidligere tidligere tider leide ut hovedhuset til byfolk i sommertiden, og selv flyttet ut til sidebygningen. Dette for å spe på inntektene.

Wergelandsdammen var også vannkilde

Det het seg gjerne at nærsnesfolk levde av plommer og byfolk. Fortsatt finnes det mange plommehager på stedet. Litt lenger fremme ser vi et lite tjern på venstre side. Det er Werge-landsdammen, en kunstig isdam. Isakdammen er et annet navn på den samme dammen. Nær hus nr. 44 stikker en liten vei av til venstre ved en gammel garasje. Følger vi denne et par hundre meter nordover, kommer vi til den kommunale badeplassen Ellefstranda, helt på nordspissen av tangen. Dette er en riktig perle av en lokal badeplass med toaletter, dusj og stupebrett. Her er svært solrikt og med praktfull utsikt. Vi vender tilbake til garasjen, og fortsetter til nr. 48 på venstre side. Det store åpne området er Strandheim leir- og feriested. Et stykke lenger fremme tar veien Hagastubben av til venstre. Der ser vi på venstre side bedehuset Betel, bygget i 1890. Snart er vi tilbake ved butikken.

Fra butikken følger vi en gangveg et kort stykke sydover, og kommer inn på Gartnervegen som vi skal følge sydover. Snart tar veien Åkerhagan av til høyere. Navnet stammer fra småbruket med samme navn som lå der på 1800-tallet. Litt lenger fremme ser vi et tjern på venstre side. Det er den siste gjenværende av to kunstige isdammer som het Bråtaløkkdam-

mene. Den sydligste av disse er gjenfylt og bebygd med boliger de aller siste årene. Litt lenger fremme ser vi rester av en gammel frukthage. Her lå småbruket Bråtaløkk på 1800-tallet. Senere er det drevet gartneri der, derav navnet på veien. Nå er området regulert til boliger.

Gartnerveien går over i en skogsvei, eller sti. Denne kalles Østveien. Dette fordi den er den østligste av to mulige veier som førte til gårdsbruket Bårsrud et godt stykke inne i skogene. Etter å ha fulgt denne veien/stien et stykke inn i skogen, kommer vi til en åpning på venstre side. Her står vi i delepunktet mellom tre eiendommer. Vi forlater Søndre Nærnes, foran oss til venstre har vi Ramton, og rett frem finner vi Bårsrud. Før vi forlater dette punktet, ser vi inn på bergsletten til høyere. Der lå i gammel tid en liten boplass som het Jonsgrind. Bare et steinkast lenger fremme, forlater vi Østveien og svinger opp bakken til venstre. Kyststien følger det rødmalte eiendomsdelet mellom Ramton (på venstre side) og Bårsrud omtrent til toppen av bakken. Deretter fortsetter vi gjennom plantefelter i Ramtons skog. Flådda er navnet på fjellpartiet vi har passert på venstre side. Det er et meget godt utsiktspunkt på venstre side like for vi begynner nedstigningen mot camp-

Dette er trolig den siste gjenværende «Årospram»

ingplassen. Ved bunnen av bakken krysser vi Sundbyveien igjen, og går i en bue rundt et tjern, d.v.s. dette er også en kunstig isdam. En annen isdam som lå litt lenger nord er gjenfylt for et tiår siden.

Ramton var fra gammelt en jord- og skogbrukseiendom. Allerede i 1931 startet man campingdrift. Nå er all dyrket jord disponert for campingfolket. Dette er faktisk en av landets eldste organiserte campingplasser. Her er serveringssted, kiosk og overnatting, samt museum med minner fra isdriften. Ved innkjøringen til plassen lenger mot nord er også merker kyststiparkering. Og det er kyststimerking på asfalterte stier frem til den egentlige kyststien lenger syd. Herfra fortsetter vi sydover opp en bratt bakke. Oppe på toppen kan vi ta en liten avstikker til venstre ut på en liten bergkolle. Herfra er det en fantastisk utsikt både innover og utover fjorden. Ulaåsen heter åsen vi befinner oss på. Den lille øya vi ser i fjorden rett foran oss er Ramtonholmen. Litt lenger unna ser vi fra venstre Søndre Langåra, Lågøya, Aspond og Håøya. Vi vender tilbake til kyststien gjennom skogen og ned en lang bakke. Da vi kommer ut av skogen i bunnen av bakken har vi Høvikvollen foran oss. Vi forlater Ramton og kommer inn på eiendommen Nedre Høvik. Like ved Høvikvollen holder en av de få gjenværende fiskere i bygda til.

Høvikvollen var i gamle dager lager- og utskipningsplass for is fra de mange kunstige isdammene på Øvre og Nedre Høvik, 7 i tallet. Alle er intakte. I en årrekke var det også festplass her. I dag er Røyken kommune eier av Høvikvollen, og det vesentligste av de fire isdammene som tilhørte Nedre Høvik på nedsiden av Sundbyveien. Høvikvollen er i dag bygda største offentlige badeområde med et yrende badeliv på varme sommerdager. En stor parkeringsplass ligger nær Sundbyveien. I strandkanten finnes også interessante geologiske forekomster. I denne forbindelse viser vi til geologifolderen «Tur nr. 3 Ramton – Åros». Den kan kjøpes i biblioteket.

Fra Høvikvollen fortsetter vi vår vandring østover gjennom et hytteområde fra mellomkrigsårene, frem til enden av Fagertunveien. Herfra anbefaler vi en liten avstikker, og følger Demmekilveien til venstre et kort stykke, og svinger så sydover ut til sydspissen av odden. Dette er en virkelig strandperle med flott utsikt. Vel tilbake på kyststien følger vi Fagertunveien frem til Fagertun på venstre side. I 1902 bygde gårdbruker Jens Høvik sommerpensjonat her. Men i 1917 solgte han stedet til Røyken kommune, som i en årrekke brukte stedet til gamlehjem. Nå leies huset ut til møter og festlige sammenkomster m.v.

Vi forlater Fagertunveien og fortsetter langs

Havna i Bålstø. Det tidligere Solstrand landhandleri holdt til i bygningen til venstre

hagen på Fagertun ned til stranda, videre Lagetveien gjennom et hytteområde frem til boligbebyggelsen i Båstø. Veinavnet har trolig sammenheng med at et fiskerlag har hatt tilhold der. Vi kommer snart til en stor hvit bygning på høyre side. Solvang heter stedet som i sin tid var sommerpensjonat. Bare ca. 50 meter sydvover på Høvikveien stikker en kort veistump av til venstre og fører frem til havna. I den store toetasjes bygningen vi da får på høyre side, var det stor bakeridrift frem til 1983. Denne veistumpen førte også ut til det tidligere dampskipsanløpsstedet Høvik brygge. Og det var et landhandleri her ute, Solstrand, som ble avviklet omkring 1980. Moloen er på yttersiden dekket av kjempestore, røde granittblokker. Disse har sin egen historie. I steinbruddene i Røyken ble det under siste verdenskrig tatt ut en mengde kjempestore steinblokker. Det skjedde etter ordre fra de tyske myndigheter, og var beregnet brukt til Hitlers planlagte seiersmonument i Berlin. Men da krigen endelig var slutt i 1945, lå fortsatt steinene på steinbruddet på Spikkestad, og Båstø-folket kjøpte litt av steinstablene.

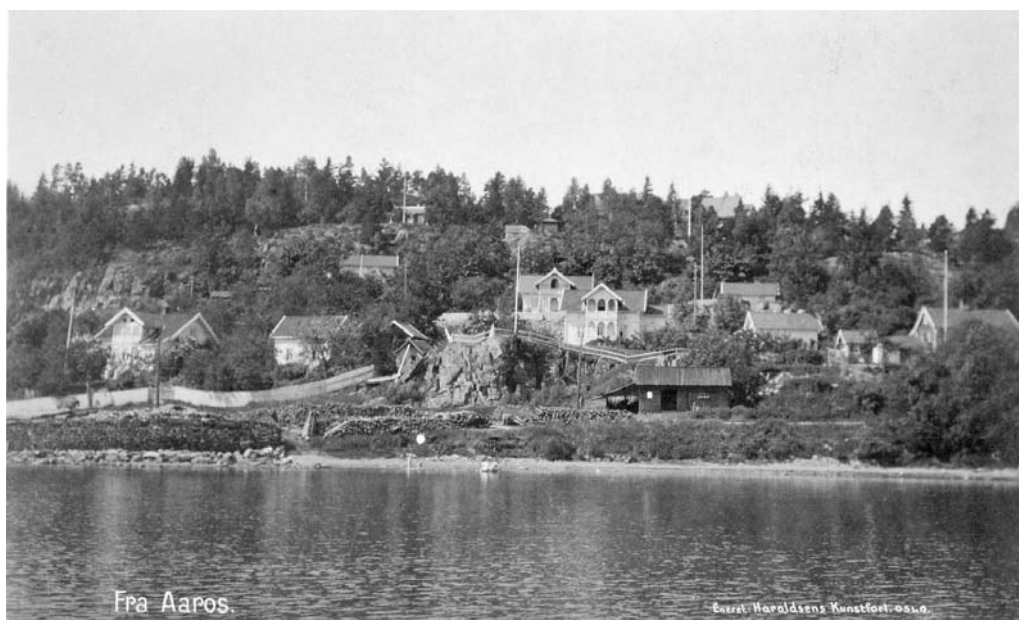
Vi vender tilbake til kyststien og fortsetter ca. 150 meter. Her stikker nok en veistump av til venstre, til Lasteberget. I dag er dette offentlig friområde og badeplass. Men navnet forteller oss at her ble isskutene lastet i «isti-

den». Isen ble skåret på A/S Baadstø Iskompagni's anlegg Båstødammen. Den ble bygget omkring 1890, var på omkring 27 mål, og lå bare et par hundre meter lenger vest.

Så vender vi tilbake til kyststien i Båstøveien. Men før vi går videre nevner vi at den store, hvite bygningen vi har på venstre hånd heter Båstøgården. Her var det et gammelt landhandleri og senere poståpneri som ble nedlagt i 1996. Høvik drev landhandleriet, men bygde ny forretningsgård på den andre siden av veien i 1969. Båstødammen var på dette tidspunkt tørrlagt. I 1998 stengte også denne siste forretningen sine dører for publikum.

Båstødammen er skilt ut fra eiendommen Hov. Vi har restene av den på høyre side, helt inntil veien når vi nå fortsetter 100 meter sydvover. Her tar Blåhellaveien av til venstre, vi følger denne og er snart inne på grunn skilt ut fra Sundby gård. Etter noen hundre meter tar bebyggelsen slutt. Veien følger stranda videre til Blåhella. I et stort, rødmalt naust i strandkanten, og like inntil kyststien holder Blåhella kystsamling til. Samlingen drives av en liten forening, og åpnet første gang dørene for publikum i 1997. Man har skiftende utstillinger fra år til år, og holder åpent 12-14 søndager i løpet av en sommer.

Bilveien fra Båstø slutter på Blåhella, men vi fortsetter videre sydvover på kyststien og kom-

Verven i Åros. Postkortmotiv

mer inn på bilveien Tittutåsen oppe på et høydedrag. Videre følger vi Fjordveien som igjen fører oss ned til sjøen. Med før vi fortsetter vandringsen nevner vi at vi nå for lengst er kommet inn på eiendommen Store Åros. Ved Fjordveien finner vi det gamle dampskipsanløpsstedet ved Åros brygge. Buskjæret er et annet navn på dette området. Her var det noe skipsbygging på 1800-tallet, f-eks. ble barken Kristine sjøsatt her i 1876. Den forliste i 1894. Et lite stykke lenger fremme ser vi en stor bygning på venstre side. Huset ble trolig oppført på 1870-tallet og het Kvikne pensionat. I dag er bygningen gjort om til selveierleiligheter. Fjordveien krysser Åroselva på ei bru fra 1923 nær elvas munning. Vi er nå kommet over på grunn utskilt fra Lille Åros. Her kan vi ta en liten avstikker fra kyststien, og følge Vervenveien til venstre. Veien fører frem til Verven, dvs. det tidligere skipeverftet i Åros. På siste halvdel av 1800-tallet var dette bygdas desidert største skipsbyggeplass. På 1900-tallet ble det bygget småbåter her, og i dag er området offentlig badeplass.

Vi vender tilbake til kyststien og fortsetter vandringsen vestover til Hurumveien som vi følger til Åros kirke (bygget i 1903). Her finner vi en offentlig parkeringsplass på nordsiden av veien. Her krysser vi Hurumveien og skal gå Ivers vei. Denne veien er i hovedsak den gamle veiforbindelsen mellom Åros og Sætre. Vi skal følge den helt til den igjen munner ut i Hurumveien, nær Hurum grense, ca. 1,7 km.

Men vi skal se på enkelte ting undervegs. Det er stort sett villabebyggelse langs hele veien, men også noen hytter. Et kort stykke opp fra der vi krysset Hurumveien, finner vi på høyre side en rekke relativt nyoppførte eldreboliger. Disse er oppført på tomter til det tidligere «hotellet» i Åros, eller Flaters pensjonat. Det var også skystasjon her en gang i tiden. Litt vestenfor skimter vi Stordammen, eller Hotelldammen, som den også ble kalt. Dammen ble bygget for isdrift av den foretakssomme skipsbygger Fredrik Flater. Flater var forøvrig bygdas største skipsbygger, og var bosatt på Lille Åros fra ca. 1875. Det er fin utsikt over fjorden fra deler av Ivers vei. Nærmest er Killingholmen og Torvøya som egentlig er én sammenhengende øy. Videre ser vi fra venstre Gråøya og holmene Hjelp og Raudholmene. Bakenfor ruver Håøya som sokner til Frogn kommune.

Ivers vei stuper ganske bratt det siste stykket ned mot Hurumveien. Nå er vi for lengst kommet inn på eiendommen Bestons grunn. Dalføret som kommer fra høyere heter Kongens dal. Her går kommunedelet mot Hurum. Fra høyden ser vi Sætre rett foran oss. Vi kan også velge å ta en avstikker ned til fjorden der kyststien kommer frem til riksveien. En veistump til høyere fører frem til gårdsbruket Beston. Men vi velger i stedet en vei som fører frem til friområdet Skogsborg, tidligere gårdsbruk og så feriehem. Vi finner også den offentlige badeplassen Bestonstranda her nede. Og helt til slutt: Kyststien er hele veien merket med blått.

GOD TUR

OLE SØNJU

**RØYKEN
HISTORIELAG**

Årbøker m.m.

Årbok 1970	skrift 1	...(kopi).....	48 sider		kr. 25,-*
" 1971	skrift 2	...(kopi).....	48	"	kr. 25,-*
" 1972	skrift 3		37	"	kr. 30,-
" 1976	skrift 4		64	"	kr. 30,-
" 1980	skrift 5		69	"	kr. 30,-
" 1983	skrift 6		72	"	kr. 30,-
" 1986	skrift 7		44	"	kr. 30,-
" 1989	skrift 8		60	"	kr. 40,-
" 1992	skrift 9		75	"	kr. 40,-
" 1993	skrift 10		72	"	kr. 40,-
" 1994	skrift 11		80	"	kr. 50,-
" 1995	skrift 12		112	"	kr. 50,-
" 1996	skrift 13		87	"	kr. 50,-
" 1997	skrift 14		86	"	kr. 50,-
" 1998	skrift 15		74	"	kr. 60,-
" 1999	skrift 16		74	"	kr. 60,-
" 2000	s.17 (Røyken i bilder)		56	"	kr.125,-
" 2001	skrift 18		94	"	kr. 75,-
" 2002	skrift 19		112	"	kr.100,-

Årbok 1970* – 2001 samlet.....kr. 650,-

* = kopi av 1970 og 1971 *****

"Røyken Bygd – før og nu" av A. Killingstad fra 1928,
i nyopptrykk fra 2001.....kr. 350.-